

Kunnskapsdepartementet

Oslo, 06.06.19

HØRING OM OFFENTLIGE ORGANERS ANSVAR FOR BRUK AV TOLK MV. (TOLKELOVEN)

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) viser til høringsbrev av 01.03.19, vedrørende forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven). Vi takker for tilliten som høringsinstans.

JURK er et uavhengig rettshjelpiltak som skal bidra til at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og til at likestilling praktiseres. Vi yter tilpasset hjelp til selvhjelp til alle som definerer seg som kvinner og som har et udekket rettshjelpsbehov, gjennom rettsinformasjon, rettspåvirkning og bistand i konkrete saker.

Vårt tilbud gjelder for kvinner over hele landet og all hjelp er gratis. Vi bistår i saker innenfor en rekke rettsområder av velferdsmessig betydning for kvinner, og uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort oss gjennom dette arbeidet.

1. Innledningsvis

Vi ser positivt på initiativet til å få på plass en tolkelov, og mener det er stort behov for dette. JURK behandler årlig omtrent 6000-6500 saker, og nesten halvparten av våre klienter oppgir et annet opprinnelsesland enn Norge. Vi møter således mennesker med et stort behov for tolketjenester, hvorav mange har opplevd at deres problemer ikke har blitt løst i kontakten med forvaltningen, grunnet manglende bruk av tolk. Dette er både ett problem for den enkelte, men kan også være dyrt for forvaltningen selv, idet det utløser prosesser for å få omgjort vedtak ol. som forvaltningen må behandle. Manglende tilbud om tolk rammer både rettsikkerheten og verdigheten til disse klientene. Vi vil i det følgende kommentere på utvalgte deler av forslaget til tolkelov.

2. Plikten til å tilby tolk bør gjelde i alle situasjoner hvor personen risikerer å lide ett rettstap eller gjøre uhensiktsmessige valg grunnet manglende forståelse

Det følger av forslaget § 6 at utover tilfeller med lovfestet krav til bruk av tolk, skal offentlige organer bruke tolk når det anses nødvendig mtp rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste. Det følger videre at organet ellers skal vurdere tolkebruk.

Det er etter JURKs mening forståelig at ordlyden utformes vidt, men vi er bekymret for at dette i liten grad vil imøtekomme mange av våre klients utfordringer. Det er klart at enkelte rettsområder innebærer høyere krav til rettssikkerhet, men det er langt flere områder som er av stor betydning for enkeltpersoners liv. Når det gjelder saker i NAV-systemet, er disse svært viktige for livsbetingelsene til den det gjelder. Vi opplever ofte at betydningen av NAVs veiledningsplikt forsvinner, idet tolk ikke benyttes. Det fører til at klienter ikke mottar nødvendige ytelser, og at klienter holdes ansvarlige for tilbakebetalingskrav selv om de på ingen måte har forsøkt å misbruke systemet. For familier som består av eneforsørgere, kanskje også med mange barn, vil det å ikke motta ytelser de har krav på kunne medføre fattigdom, mens tilbakebetalingskrav til kunne velte hele deres økonomi.

Vi opplever også at våre klienter kan ta uhensiktsmessige valg som gir store konsekvenser for sin fremtid, basert på manglende forståelse av hva disse valgene innebærer. Vi mener det er viktig å bruke tolk også i veiledningssituasjoner, og at det velferdsmessige behovet den enkelte har i møte med offentlige organer, må veie tungt i vurderingene av om tolk skal benyttes.

3. Hovedregelen om bruk av kvalifisert tolk bør i liten grad fravikes

JURK er kjent med problemstillinger som kan oppstå i akutte situasjoner, eller når kapasiteten på tolker er for lav til å møte samfunnets behov. Vi anerkjenner at det i slike situasjoner kan være nødvendig å gjøre unntak fra kvalitetskravene i hovedregelen.

Det er samtidig svært viktig at tolking av lavere kvalitet kun brukes i unntakssituasjoner, og at dette ikke blir en hvilepute for å arbeide for bedre tilgang på tolker av høy kvalitet og for å forenkle offentlige organers arbeid i situasjoner hvor det ville vært mulig å skaffe tolketjenester av høyere kvalitet. Det er svært problematisk dersom unntaket i forslaget § 7 annet ledd blir en normalløsning heller enn en sikkerhetsventil.

Det må politiske tiltak til for å bedre tilgangen på kvalifiserte tolker, og for å lette tilgangen i ellers pressede situasjoner. Vi har selv sett eksempler på at bruk av ukvalifiserte tolker har medført problemer for personen med behov for tolk. JURK mener at denne bestemmelsen i loven bør vedtas med hensikt om å på sikt løse disse problemene, og med det innskrenke behovet og adgangen til å fravike kvalifikasjonskravet.

4. Fremmøtetolking bør være hovedregelen

Det er klart høyere kvalitet på samtaler som gjennomføres gjennom fremmøtetolking. Det bør derfor velges en løsning i loven der dette fremgår som hovedregelen, mens fjerntolking i utgangspunktet er andrevalget. JURK støtter her Jussbuss' forslag til lovtekst: «Offentlig organ kan bruke fremmøtetolking eller fjerntolking. Fjerntolking kan bare benyttes dersom det er nødvendig, og forsvarlig ut fra sakstypen, sakens kompleksitet og av hensyn til brukeren.».

5. Det bør ikke gis gebyr for manglende oppmøte

Telefon:
22 84 29 50
E-post:
Post-mottak@jurk.no

Telefontider:
Man – Tir kl. 09:00 – 15:00
Ons kl. 12:00 – 15:00
Tor kl. 09:00 – 13:30
Fre kl. 09:00 – 12:00

Adresse:
Skippergata 23
0154 Oslo
www.jurk.no

juridisk rådgivning for kvinner **JURK**

JURK ser det som problematisk dersom personer med rett til tolk etter loven, skal ilegges gebyr for manglende oppmøte. Dette innebærer en forskjellsbehandling mellom tolketrengende og ikke tolketrengende, som de tolketrengende ikke kan noe for. Det vil alltid innebære kostnader for offentlige organer når personer ikke møter opp til avtaler, men vi mener det er feil at personer med behov for tolk skal måtte dekke disse kostnadene i større grad enn personer uten behov for tolk.

I tillegg kommer at personer med behov for tolk i større grad vil risikere å motta innkallelser eller få satt opp avtaler som de ikke har forutsetninger for å forstå, med mindre disse også er kommunisert via tolk.

For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Frøydis Kristin Patursson
daglig leder

Telefon:
22 84 29 50
E-post:
Post-mottak@jurk.no

Telefontider:
Man – Tir kl. 09:00 – 15:00
Ons kl. 12:00 – 15:00
Tor kl. 09:00 – 13:30
Fre kl. 09:00 – 12:00

Adresse:
Skippergata 23
0154 Oslo
www.jurk.no